

Õigus ja Kohus

Õigusteadusline ajakiri

„Päewalehe“, „Aja“
ja „Koidu“ hinnata
erallisa v v v v

Ilmub 1 kord kuus

Tegew toimetaja v
cand. jur. J. Wilms

Nr. 10

Oktober

1913

Kuritegude eel- ja kohtulik uurimine.

J. Wilms.

I.

On teadmised seaduse siju üle puudulitud, siis on teadmised kohtupidamise-wiiside ehk protsessi üle weel puudulikumad. Asja wõimalik käik ja lõpp ei olene aga üksi sellest, kui hästi seadust kohtus seletatakse, vaid ka sellest, kui hästi teegi kohtupidamise ehk protsessi normisid (määruseid) tunneb ja oma kasuks oskab tarwitada.

Siiamaani on meil ainult kalendri-sabades mõni elementarsem teade protsessi wormide kohta sees olnud. Sellepärast on tarwilik lugejatele jhusumat ülewaadet muretseda. Täna kõneleme kriminalprotsessist (kaelakohtupidamisest).

Nagu kõik teawad, on meil peale wallakohtute, millest tänases artiklis waikides mööda läheme, kahe tüüpusliigi kohtuid: rahukohtud ja üleüldised kohtud. Üleüldisteks kohtuteks kutsutakse ringkonnakohtut tema kõrgemate instantsidega.

Kriminalprotsessis on ka seaduse wastu eßimised, nagu kohtudki, kahte suurde liiki jagatud: kuritööd ja süüteod (преступления и проступки).

Nende kahe liigi jagawaks wahendiks on teo suurus ja tähtsus seltskonna-elule ja kahjulannatajale kui

ka teo suuruse järele määrataw karistus. Kuritööd (преступления) on suuremad seaduse ja korra wastu eßimised, millele suurem karistus järgneb, mida awalik wõim prokuratori näol süüdistab ja harilikult ringkonnakohtus harutab. Süüteoed (проступки) on wähe-
mad seaduse wastu eßimised, mille harilikult süüdistajaß politsei on ja mida sellepärast mõnikord ka poli-
teisteks süütegudeks nimetatakse ja mida meil harilikult rahukohtus harutab.

Niihästi kohtu-eelses kui ka kohtulikus uurimises on wähe asjades selle järele, kas need rahukohtu wõi ringkonnakohtu alla käiwad. Et need lahkumineud, wähe-
malt wälimiselt, mõnikord õige tuntawad on, siis on otstarbekohane rahukohtu ja ringkonnakohtu asjade uuri-
misi lahkus waadelda.

Misugused süüteoed käiwad rahukohtu alla?

See küsimine õstustatakse süüteo eest ähwardawa karistuse suuruse järele ära. Rahukohtu alla käiwad need süüteoed, mille eest seadus järgmised karistused määrab:

1) noomitus (выговоръ), märkus (замъчание) ja manitus (внушение);

2) rahatrahw mitte üle kolmesaja rubla;

3) arest mitte üle kolme kuu ja

4) türm (wangistus) mitte üle ühe aasta ja kuue kuu.

Need süüteoed on iseäralises Rahukohtu Trahwiseaduses ära nähtud.

Peale karistuse suuruse on aga ka weel teisi momentisid, mis rahukohtu wõimu-piirkonda (подсудность) käiwate asjade hulga ära piirab. Niiisuguseks ärapii-
rawaks momendiks on muu seas weel süüteo-objekti (=asja) suurus: Süüteoed, mis waranduse wastu sihitud, käiwad ainult siis rahukohtu alla, kui süüteo all kannatanud waranduse wäärtus üle kolmesaja rubla ei ulata. Wastasel korral käib asi ringkonnakohtu wõimupiirkonda. Peale selle on weel teisi asjaolusid, mis wõimu-piirkonna ära määrawad, nagu süüteo kordasaatmise abinõud, turjategija seisus jne. Eßtkätt ei käi aga selle küsimuse

arutamine läesolewa artilli eestawasse, sest siin aru-
tame ainult rahukohtu kohtupidamise wiisi.

Rahukohus seisab kahest instanttsiist ehk astmest koos:
rahukohtunikust ja rahukohtu-kogust. Asjad algawad kõit
rahukohtuniku juures ja lähewad sealt edasikaebamise
teel rahukohtukogusse. Otsukohe oma harutada, ilma et
rahukohtunik seda oleks harutanud, ei wõi rahukogu
ühtegi asja wõlta. Rahukohtu kolmandaks, kassatsiooni-
instanttsiis ehk =astmeks on Walitsew Senat. Senat ei
waata asja enam sisuliselt läbi, waid walwab ainult
seaduse ühtlase seletamise järele ja sinna saadetakse ai-
nult kassatsiooni-kaebused.

Ruidas algawad rahukohtuniku juures asjad?

Asjade alustus sünnib harilikult kolmel wiisil:

1) kahju wõi kulu kannatanud eraisikute kaebuse
põhjal;

2) politsei ehk teiste administratiwliste wõimude
teadaandmise põhjal ja

3) kohtuniku oma poolt tähelepandud süüteo korral,
kui süütegu niisugune on, et selle karistamiseks eraisiku
kaebust waja pole.

Enne kui edasi läheme, seame kindlaks selle asjaolu,
et kahe suguseid süütegusid olemas on: ühte osa karista-
takse ainult niisugusel korral, kui kahju wõi kulu kannata-
tanud isik seda palub, teine osa aga langeb karistuse alla
selle peale waatamata, kas huwitatud isikud seda nõua-
wad wõi ei. Niisugused asjad, mis a i n u l t era-süüdistuse
põhjal algawad ja mida igal siimapiigul leppimise teel
ära wõib lõpetada, kutsutakse erasüüdistatawateks asja-
beks ja niisuguste asjade ajamiseks on täielikult ja ainult
huwitatud eraisikud. Teisi asju, mis ka ilma huwitatud
isikute kaebusteta kohtu alla wõetakse ja karistuse alla
kääwad, aetakse ka ilma kahju kannatanud isikute osawõt-
miseta kohtulikult edasi, aga harilikult on nemad ka
niisugustel tõrdadel protsessis peategelased, sest rahu-
kohtus on nad juba seaduse järele kohtustäijad pooled
ja neile saadetakse kutsulehed. Alwalik wõim on niisu-

gustel juhtumistel tegelikult ainult nime järele süüdistaja.

Tahab erasid süüteoist teada anda, siis võib ta seda kas politseile või jälle rahukohtunikule teha. Annab ta politseile teada, siis võtab see politseilise järelekuulamise (дознание) ette. On järelekuulamine lõpetatud, siis saadab poliitsei järelekuulamise rahukohtuniku juurde, kes siis asjale edaspidise käigu annab. Erasid võib aga oma kaebuse ka otsekohe rahukohtunikule saata, kes siis kohe oma juures asjaga võib peale hakata; aga kui kohtunik tarvilikuks arvab, siis võib ta asja ka politseile järelekuulamiseks saata. Politsei kuulab järele ja saadab siis järelekuulamise-materjali kohtunikule tagasi. Kui politsei ise süüteoist teada saab, siis saadab ta asja otsekohe, ühes järelekuulamisega, kohtunikule. Erasid võib kaebuse kas iislikult saata või seda ka oma voliniku kaudu teha. Volinikuks võib kriminaalprotsessi järele igatiks olla, kellele kohus mitte otsekohe pole ära teelanud teiste asju ajada. Tahab volinik süüdistust alustada, siis peab volikirjas otsekohe tähendatud olema, et volinikul õigus on selle ja selle vastu süüdistust tõsta.

Kaebust võib kirjalikult, ka posti kaudu, saata ehk ka suusõnaliselt avaldada. Viimasel korral kirjutab kohtunik kaebuse-protokoll, loeb kaebajale ette ja laseb alla kirjutada, kui kaebaja kirjaostaja on.

Kaebuses peab võimalikult ära tähendatud olema:

1) süüdistaja nimi, perekonna-nimi, seisus ja elukoht;

2) süütegu, selle kordasaatmise aeg ja koht;

3) kahjulannataja kahju ja tulu;

4) süü- ehk kahtlusealuse nimi ja elukoht;

5) tunnistajad või jälle teistsugused tõendused, millega kaebust kinnitatakse, ja viimaks

6) kaebuse äraandmise kuu, päev ja aasta.

Politsei annab iseseisvalt, ilma kellegi kaebuseta, rahukohtunikule neist süütegudest teada, mis tema te-

gewuße-piirkonnas toime on pandud ja mida ilma era-
isikute kaebusteta karistatakse.

Oma teadaandmises peab politsei ära tähendama:

- 1) kus ja millal süütegu korda on saadetud;
- 2) kelle peale ja mis suguste tõenduste põhjal kaht-
lus langeb;
- 3) kas tunnistajad ja tšiwilnõudja (kahjutasu-nõu-
ja) asjas olemas on ja
- 4) kõigi järeleuulamise-protokollis tähendatud isikute
elukohtad.

Süüdistatawat võib juba süüteoist kohtuniku teas-
daandmise korral järgmistel juhtumistel kohtuniku juurde
wiimiseks finni võtta:

1) kui süüteo kordasaatmise pealt finnitabatud isik
politseile tundmata on ja oma nime, perekonna-nime
ja elukohta kohta tõendust ette ei pane ja

2) kui süüteo-asjades, mille eest türm või rängem
karistus ähwardab, karta on, et süüalune ära kaob või
süüteo jäljed ära häwitab.

Enne kui edasi astume ja vaatame, mis sugust käitu-
asi kohtus peale selle käib, kui ta juba sinna on jõudnud ja
eeltööd lõpetatud, vaatame, kes protsessis üles astuvad
ja üles astuda võivad.

Kõige pealt on niisuguseks isikuks see, kelle peale
kaebatakse: süüdistataw. Erasüüdistatawates asjades on
vastaseks pooleks erasüüdistaja. Need ongi kohtukäijad
pooled. Asjades aga, mida erakaebuse peale vaatamata
karistatakse ja uuritakse, on süüdistatawale vastaseks
avalik võim politsei näol ja selle kõrwal kahjukanna-
taja.

Kahjukannataja võib oma kahju kahjutegija käest
nõuda. Harilikult teeks on tšiwilkohtu-korras nõudmise-
kirja sisseandmine. Kriminalprotsessis on aga asja tii-
rustamise, lihtjustamise ja rutuluse mõttes lubatud kah-
jutasu kahjutegija käest sellesamas protsessis nõuda, mil-
les kahjutegija süü üle kohtu mõistatakse. Niisugust kah-
jutasu-nõudjat kriminalprotsessis kutsutakse tšiwilnõudjaks
kriminalprotsessis.

See on aga kahjusaaja oma waba tahtmine, kas ta oma nõudmise harilikus nõudmiskorras tsiwilkohtusse annab wõi sedasama kriminaalprotsessis teeb. Tahab ta seda aga kriminaalprotsessis teha, siis on niisuguse nõudmise sisseandmiseks oma linnel tähtaeg määratud, mille möödalaskmine õiguse kaotab kahjutasu nõudmist kriminaalprotsessis sisse anda. Niisugune nõudmine tuleb enne kohtu esimese istumise awamist ära anda. On teatavas asjas esimene istumine awatud, siis on tsiwilnõudmise sisseandmine juba hiljaks jäänud. Rahukohtu jaoks wõib tsiwilnõudmist järelekuulamisel ka juba politseile awaldada, missugusel korral kohtunik juba kohe asja wastuwõtmisel tsiwilnõudja asjaosaliseks loeb ja tema wälja kutsub. Kui ülemalkirjeldatud eeltööd walmis, siis määrab kohtunik kohtupäewa kindlaks ja kutsub selleks päewaks pooled ja tunnistajad kohtusse.

Süüdistatawale saadetakse kohtukutse tingimata kirjalt, kui ta kohtusaalis pole. Wiibib süüdistataw kohtusaalis, siis wõib teda järgmiseks korraks ka suusõnaliselt kutsuda, ja temalt wõetakse allkiri, et kutse temale teada on antud. Kirjalik kutse saadetakse isesuguse kutselekena kätte. Kutselehel (нобветка) peab tähendatud olema:

- 1) Kutsutaw isik;
- 2) ilmumise-aeg ja koht;
- 3) asi, mille pärast kutsutakse, ja
- 4) ilmumatajäämise tagajärjed.

Peale nende teadete peab kutselehel rahukohtuniku allkiri olema.

Kutselehed wiidakse nendes tähendatud isikutele kas kohtuteenijate wõi politsei ehk wallawalitsuse kaudu kätte. Meil on wiisiks saanud, et rahukohtu kutselehti kohtuteenrid ei kannu; linnas kannab neid politsei laiali ja maal antakse nad wallawalitsuse kaudu kätte.

Kui pooled ennast ei kohusta tunnistajaid kohtusse tooma, siis kutsutakse ka tunnistajad niisamasuguste kutselehtedega kohtusse. Ka süüdistajale ja kahju kannatajale ehk tsiwilnõudjale saadetakse niisamuti kutseleht.

Kutseleht antakse otsekohe kutsutawale isikule kätte. Kui teda aga kodus ei ole, siis antakse kutseleht kohtu ette kutsutawa kodufondjete kätte, peaaegjalikult kõige wanema ehk majaperemehe või kojamehe kätte. Ei ole aga kedagi nendest isikutest kutselehte wastu wõtmas, siis wõib seda ka wallawalitsuse või politseiteenija kätte edasiandmiseks ära anda. Ei ole kohtusse kutsutawat kodus, siis peab leht kellegi ülemaltähendatu kätte antama ja ei wõi seda usse külge naelutada.

Kutselehte kätte andes märgitakse selle aeg üles ja teine eksemplar saadetakse kohtu ette kutsutawa allkirjaga ja kättesaamise-aja märkusega rahukohtuniku kätte, kes enne selle kättesaamist kohut ei tea pidada, kui huwitatud isikud ilmunud pole.

Kui kättesaaja ei taha wõi ei saa alla kirjutada, siis tehtakse mõlemale eksemplarile sellekohane märkus ja kutseleht saadetakse ilma saaja allkirjata kohtunikule tagasi.

Kui kohtu all alaealised kümne kuni seitsmeteistkümne aasta wanaduses on, siis saadetakse kutseleht ka nende alaealiste wanematele või seaduslikkudele hoolekandjatele, kui wanemad wõi tähendatud isikud sellesama ringkonnakohtu piirkonnas elawad, milles rahukohus asub. Kutselehele tähendab aga kohtunik, et ilmumine sunduslik pole ja et oma asemele wolinikku wõib saata. Ahwardab aga alaealisi nimetatud wanaduses türm wõi weel rängem karistus, siis wõib rahukohtunik, kui asjaolud nõuawad, wanemate wõi hoolekandjate isikliku ilmumise ette kirjutada.

Mis ilmumisesse puutub, siis on see üleüldise põhjusmõttena kõigile kutsutawatele sunduslik. Kui aga kahjujaaja, kes kutselehe kätte saanud, kohtusse ei ilmu, siis wõib asja ka ilma temata ära mõista. On tema tulek tarwilik, siis wõib kohus otsustada teda kui tunnistajat üle kuulata.

Süüdistatam peab asjades, kus teda türmitrahw wõi weel rängem karistus ahwardab, tingimata kohtusse ilmuma. Tulemata jäämise korral lüfatakse asi edasi

ja ta toodakse kohtusse awaliku wõimu abil. Süüteo-
asjades, mille eest arest kõige suurem wõimalik karistus
on, võib süüdistataw enese eest wolniku saata. Rahu-
kohtunil võib aga niisugustel kordadel, kui ta asja-
olude najal seda tarwilikuks arwab, ette kirjutada koh-
tusse ilmuda.

Magu juba tähendatud, võib kahjukannataja tule-
mata jääda. Erasüüdistatawate asiade kohta tuleb aga
erand teha: seal on asja kestwuse tarwis erasüüdistaja
ilmumine sunduslik: jääb erasüüdistaja tulemata, siis
lõpetatakse asi jootuks ära.

Jääwad tunnistajad tulemata, ilma et neil selleks
jeaduslikka põhjusti oleks, siis langewad nad kaks esimest
korda rahatrahwi alla kuni kahelünnemeie rublani.
Teisel ilmumata jäämise puhul aga antakse tarbeforral,
peale trahwimise, kass, et tõrkuw tunnistaja ametiwõimu
abil kohtu ette toodaks. Kui tunnistaja teises rahu-
kohtuniku jaoskonnas elab, siis peab ta wõõra rahukohtu
jaoskonda ainult niisugusel korral ilmuma, kui ta kohtu-
nikust wiieteistkümmne (15) wersta kaugusel elab. Trah-
witud kohtusetsutsutu võib kahe nädala jooksul peale
trahwimise teadaandmist wõi jälle uuel ilmumisepäewal
trahwi mahawõtmist paluda. Kui kohus leiab, et ilmu-
matajäämise põhjused usaldatamad on, siis wõtab kohus
trahwi maha.

Tulewad pooled kohtusse ja annawad kohtunikule
teada, et neil weel kõiki tõendusid käepärast pole, siis
lõpetab kohtunil asja edasi ja määrab pooltele uue tähtaja
kohtusse ilmumiseks. Palub aga edasilükkamist üks pool,
siis oleneb see kohtuniku arwamisest ära. Igatahes on aga
kohtunil kohustatud süüdistatawa palwel üks kord asja
pooleni jätma, et ülesantud tunnistusi ette kutsuda. Koh-
tunil võib asja ka oma poolt edasi lükata, kui ta tarwi-
liku leiab olewat weel mõnesuguseid tõendusid koguda.

Kui asi ühe poole ilmumata jäämise pärast edasi
lükatakse, siis võib teine pool paluda, et asjata ilmumise
kulud korratu poole kanda mõistetaks, kui wiimane oma
wabanduseks mõjuwaid põhjusti ette ei too.

Kui kohtunil tarvilikult arwab, siis võib ta veel enne kohtuotsuse väljakuulutamist abinõusid tarvitusele võtta, et kaebealune ennast kohtu eest kõrwale ei võiks hoida. Kohtunil võib järgmisi abinõusid tarvitada:

1) Kui süüdistatavat arest või rahatrahw ähwardab ehk kui talt tasu nõutakse, siis võib kohtunil talt ilmunise-allkirja nõuda ehk elamisetähte (passi) nõuda või ka wastutust;

2) kui süüdistatawat seaduse järele türm või veel rängem trahw ähwardab, siis võib kohtunil wastutust ehk tagatist nõuda või jälle süüdistatawat isiklikult aresterida.

Wastutus seisab selles, et oma peale kohustus võetakse teatud summa suuruses rahaliselt selle eest hea seista, et süüdistataw tõeste kohtusse ilmuks. Tagatis (kautsjon) seisab teatud summas rahas või liikwas waranduses, mis kohtuwõimu esitaja kätte antakse. Wastutuse või tagatise suuruse määrab rahukohtunil kindlaks, süüdistatawa võimalikku trahwi ja tagatiseandja seisukorda silmas pidades, igatahes ei või aga see summa väiksem olla kui kahjutasu nõudmise summa, kui tšiwilnõudmine sisse on antud ja kindlalt tõendatud.

Kui süüdistataw kohtu eest ära põgeneb või muidu kohtu eest kõrwale hoiab, siis võetakse wastutusest või tagatiseist kõige pealt nõutaw tšiwilnõudmise summa, tema tõendatud osas, maha ja ülejääw osa konfiskeeritakse rahukohtute juures asuwate arestimajade kasuks.

Rahukohtunil peab ennast ise või poolte nõudmisel järgmistel põhjustel asia kuulamisest kõrwaldama:

1) Kui asiast osa wõtawad: kohtunil, tema naine, sugulased järetulijad ilma piiramata, kõrwal-liinist estimeste nelja järgu sugulased, esimese kolme järgu hõimlased või kohtuniku poolt lapseks wõetud isikud;

2) kui kohtunil ühe poole hooletandja on või kui nad wastastikku teineteise asju ajawad, ehk

3) kui kohtunil või tema naine ühe poole lähemad pärijad on või ühe poolega kohut käiwad.

Kõrwaldamiseteadete antakse süüdistaja pealt ühes

taebtusega ära ja süüdistatava poolt esimesel kohtupäeval. On kohtuniku kõrvaldamiseks seaduslikud põhjused olemas, siis annab kohtunik asja teisele kohtunikule edasi, kes juba enne Kohtuasutuste-seaduse põhjal selleks otsustamiseks on määratud.

Rahukohtunik harutab asja suusõnaliselt ja avalikult. Kooliõpilased ja lapse-ealised ei tohi kohtusaalis viibida; üliõpilased võivad seda asja eesistniku looga teha. Kinniste uste taga harutatakse asju ainult erakorradel, mis seaduses kindlasti ette ära nähtud.

Kinniste uste taga kuulatakse järgmisi asju:

- 1) perekonna-õiguste vastu sisetud süütegusid;
- 2) naisterahva au teotamist, liiderlikkust, häbemata ja teisi nilbeid tegusid ja
- 3) erasüüdistatavate asjade harutusel, kui mõlemad pooled seda paluvad.

Uusi võib teatud korradel ka siis kinni panna, kui riigi rahu, kõlblus või usutunne seda nõuavad.

Kohtusse ilmunud isikud võivad kas ise oma eest rääkida või omale volinikka võtta. Kõige pealt antakse süüdistatavale teada, milles teda süüdistatakse, ja küsitakse, kas ta ennast selles süüdlaseks tunnistab. Kui süüdistatav ennast süüdlaseks ei tunnista, siis kuulab rahukohtunik enne süüdistaja tunnistajad üle ja küsib siis kaebaluse käest, mida tema oma kaitses võib ütelda, kusjuures kohtunik niihästi kaebaluse enese kui ka tema tunnistajad ära kuulab.

Tunnistajateks võib üldise määruse järel kõiki üles anda ja kõik peavad ka kohtusse tunnistajaks ilmuma, kui seadus neid sellest erandiwiisil ei vabasta; muidu võib ilmumata jäänud tunnistajat pärast teisekorrdset trahvimist kolmandaks korraks ametivõimu abil kohtu ette lasta tuua.

Tunnistajaks ei või olla: 1) nõbra- ja hullumeelised; 2) waimulikud neis asjades, mis neile pihtil usaldatud, ja 3) volinikud ning kaitsjad asjades, mis nende wälijad neile usaldanud.

Ised võivad end tunnistamisest tagandada: süü-

distatava mees või naine, otsekoheles liinis sugulased ja kõrvalises wennad ning õed. Kui need isikud aga tunnistust soowivad anda, siis kuulatakse nad ilma wandeta üle.

Neid isikuid, kellele seaduse järele keelatud pole tunnistajaks olla, ei või kumbki pool ära tagandada, nagu seda tsiwilprotsessis saab teha: kriminalprotsessis kuulatakse kõik üle. Kuid poolte nõudmisel kuulatakse mõned tunnistajad ainult ilma wandeta üle, nimelt:

1) õigusteta isikud;

2) poolte mees, naine, otsekohele liini sugulased, wennad, õed, kõrwal-liini sugulased neljas esimeses jär-
gus ja hõimlased kahes esimeses jär-
gus;

3) need, kes pooltega teatawas wahekorras seisa-
wad, kas lapsewõtmise, hooldekandmise või waranduse
walitsemise alal, kui ka need, kes ühe poolega kohtus
käiwad, ja

4) juudid oma endiste kaasajuliste nõudmisel, kes
ristiusku läinud.

Peale üllesloetud isikute kuulatakse kõik üle, kui ka
pooled seda ei tahaks, ja nimelt wande all. Wandest
wõiwad aga pooled tunnistajaid wabastada. Rahukoht-
tunil võib aga ka ainult allkirjaga leppida, et tunnis-
tajad walmis on wandega oma sõnu kinnitama, kuna aga
kogu ikkagi wannutama peab.

Kui ühe poole tunnistaja üle kuulatud, siis küsib
rahukohtunil teise poole käest, kas tal tunnistajale küsi-
misi ette ei ole panna. Aga kohtunil võib ka iseiseiwalt
tunnistajatele ja pooltele küsimisi ette panna, mida ta
asja selgitamiseks tarwilituks loeb. Kui kaebelune mõnel
põhjuseel küsimiste peale waikib ja wastata ei taha,
siis ei tohi kohtunil teda selleks sundida ega niisugusel
otstarbel ahwardusi või meelitusi tarwitada. Seesugu-
sel juhtumisel läheb kohtunil teise lõendusematerjali juur-
de üle. Ühe poole poolt ettetoodud lõendused paneb
kohtunil ka teisele poolele ette — läbiwaatamiseks ja
wastamiseks.

Niisugustes asjades, mis leppimisega wõiwad lõp-

peda, ei loogu kohtunil ise mingisuguseid tõendus- ja lepitä ainult selle tõendusmaterjaliga, mis pooled koh- tula ette panewad. Asjades aga, milles leppimine wõ- malik pole, wõib kohtunil ka oma poolt küsimisi ette panna. Temal on aga niisugustes asjades weel suurem õigus: ta wõib niisugustes asjades järelewaatamisi, läbi- waatamisi ja läbiotsimisi toime panna. Tähendatud te- gewused peawad wõimalikult päewa-ajal ette wõetama ja neid peab, harilikku korra järele, tingimata rahukoht- tunil ise toimetama. Kordadel aga, kus see kohtunil omal kudagi wõimalik pole, asja toimetamist aga edasi ei wõi lükata, wõib kohtunil selle asja toimetamise ka politsei hooleks anda.

Järelewaatamiste, läbiwaatamiste ja läbiotsimiste toimepanemine sünnib kahe sellekohase käemehe (понятыя) juuresolekul, kes selleks otstarbeks kaasa kutsutakse. Läbi- otsimiste juures peab aga peale nende ka weel maja- peremees juures olema. Ei ole teda kodus, siis wõib tema asemel ka ta naine olla, kui peremees naisemees, ehk ka keegi tema wanematest kodulondsetest.

On materjal kogutud, siis hakkab kohtunil otsust tegema. Leiab ta aga materjali kogumisel wõi otsuse tegemisel, et asi tema otsustamise alla ei käi, siis lõpetab kohtunil asja oma juures ära ja saadab selle kohtu-uuriä wõi prokuröri kätte.

Käib aga asja otsustamine rahukohtuniku enese ot- sustamise alla, siis kirjutab rahukohtunil otsuse.

Asjades, mis leppimisega lõpewad, paneb rahu- kohtunil weel kord pooltele ette ära leppida ja alles siis, kui see korda ei lähe, teeb rahukohtunil oma wõimu- piiri järele otsuse. Otsuse teeb rahukohtunil kõiki asja- olusid silmas pidades, oma südametunnistuse järele. Tä- tab rahukohtunil oma otsuse tegemise juures mõned asjaolud läbi harutamata, siis wõidakse niisugust otsust ümber muuta.

Mõistab rahukohtunil kaebeluse wabaks, siis lasseb ta tema lohe minna. Tunnistab rahukohtunil süüdis- tuse kuritahtlikuks, siis mõistab ta kohtutulud süüdis-

taja kanda, niisamuti ka kaebeluse lahjutasu, kui wiimane seda nõuab. Kelle rahukohtunif süüdlaseks tunnistab, sellele mõistab ta nuhtluse ning kohtukulude kandmise ja ka lahjutasu maksma, kui tsiwilnõudmine sisse oli antud. Kui rahukohtunif nuhtluseks rahatrahwi määrab, siis määrab ta otsuses ka selle nuhtluse ära, mis rahatrahwi asemele seatakse, kui kaebelune rahatrahwi ära ei maksa.

Mõistetakse kaebelune aresti wõi wäiksemat trahwi kandma, siis jääb ta wabaks, kuni otsus seadusejõusse astub. Mõistab rahukohtunif aga kellegi türmitrahwi kandma, siis võib see ainult tagatise wõi wastutuse sissemaksmisel priiks jääda.

Otsuse kirjutab rahukohtunif lühedalt üles ja loeb asjaosalistele awalikult ette ja nimelt selsamal istumisel, mil asja otsustamine lõpetati. Ühes sellega seletab rahukohtunif pooltele, missugustel juhtumistel, missuguses korras ja kui pika aja jooksul nad edasi wõiwad kaebada. Rahukohtunif seletab aga ka, et kui mõlemad pooled otsusega rahul on, siis nad sellest temale teada wõiwad anda; sel juhtumisel loetakse otsus seadusejõusse astunuks ja saadetakse ajawiitmata täide.

Nagu juba eespool tähendatud, võib kaebelune süüteo=asjades, mille eest arest kõige kõrgem trahw on, kohtusse ilmumata jääda, kui ta ka kutsesehe kätte on saanud. Niisugusel korral teeb rahukohtunif nõndanime= tatud tagaselja=otsuse. See tagaselja=otsus antakse kaebelusele ära kirjal läbi teada ja kaebelune kirjutab ära kirja juures olewale teatelehele alla, mil kuupäewal ta tagaselja=otsuse ära kirja kätte on saanud. Sellest all kirja andmise päewast kahe nädala jooksul võib kaebelune tagaselja=otsuse peale kaja sisse anda ja asja uut läbiwaatamist paluda. Raja wastu wõttes määrab rahukohtunif uue kohtupäewa kindlaks ja saadab kutsesehed wälja. Kui kaebelune ka teist korda ei ilmu, mõistetakse ta selle eest kuni kahekümnewiie (25) rublani rahatrahwi maksma ning endine otsus jäetakse

jõusse. Niisuguse jõusse jäetud otsuse peale ei saa ka enam rahukogusse kaebada.

Kõik, mis kohtus sünnib, kirjutab rahukohtunik protokollile üles. Poolte seletused ja tunnistajate tunnistused loetakse ette ja lastakse alla kirjutada. Kui kohtunik ise ei peaks ette lugema, siis on asjaosalistel õigus nõuda, et protokoll ette loetaks. Selle nõude peab rahukohtunik tingimata täitma; kui protokollis wiga on, siis wõiwat asjaosalised seda kohtupäewa jooksul parandada paluda.

Rahukohtuniku otsused on kahesugused: lõpulikud ja mittelõpulikud.

Rahukohtuniku otsus on lõplik, kui temas mõistetakse: manitsus, märkus wõi noomitus, rahatrahw mitte üle wiieteistkümnepäevase rubla ühest isikult ja arest mitte üle kolme päewa ehk kui tšiwilnõudmine üle kolmekümne rubla ei ulata. Kõik teised rahukohtuniku otsused on mittelõpulikud.

Wahel rahukohtuniku lõpuliikude ja mittelõpuliikude otsuste wahel seisab selles, et wiimaste peale apellatsiooni kaebusi wõib anda, lõpuliikude peale aga ei wõi. Lõpuliikude peale wõib ainult kasatsioonikaebust tõsta. Kasatsioonikaebustest räägime allpool.

(Järgneb.)

Toimetuse kirjakaft.

Küsim. 188. Cestimaal suri taluomanik ära ja jättis lestinale kolme lapsega järele, kes praegu juba täie-ealised on. Kas on lestinale õigus selle kohaga toimetada, nagu oleks see tema pärisomandus? Kas wõib lestinaine jeda kohta laste ühisel nõusolemisel, ühele lapsele linnida ja ära krepsterida lasta? Koht ise on krepstis praegu weel jurnud taluomaniku nimel.

Wastus: Talupoja-õiguse järele on kõik ühesugused pärijad, niihästi lestin kui ka lapsed. Pojad päriwad aga liiku-

mata warandusest kaks torda niipalju kui naisterahwad. Vastnaisel on aga ainult see õigus, et ta kuni oma surmani või uude abielusse astumiseni seda mehest päritud warandust võib tarvitada. Müüa ega kinkida ei tohi ta seda aga milgi tingimisel ega või ta muud sellejarnast teha, mis toha wõõrandamisele võiks wiia, sest koht ei ole tema omandus, waid pärijate ühine omandus. Kõha saab seaduse järele aga wanem poeg, kes teiste osad rahas wälja peab maksma. Mis sellesse puutub, kas teiste pärijate nõusolemisel kohta ühele pärijale võib anda, siis on see iseeneleest selge, et kui kaaspärijad tahawad, nad oma osad, kellele ise tahawad, ära wõiwad kinkida. Kui koht krepostis weel pärijate nimel ei ole, siis peawad pärijad oma õigused wallakohtus ära finnitada lastma ja siis finnituseattiga krepostis kohta ümber kirjutada paluma.

Küsim. 189. Cestimaa linnas on abielupaar ilma lasteta. Mehel on maja. Kui nüüd mees ära peaks surema, kuidas jääb siis selle majaga? Kes pärib sealt osa ja mis sugustes olades? Kas võib mees ta testamendi teha, kelle heaks ta tahab?

Vastus: Seaduse järele pärimine sünnib siis, kui päranduseandja wiimast tahtmist teada ei ole. On aga päranduseandja wiimane tahtmine teada ja täidab ta kõiki seaduse nõudmist, siis jagatakse pärandus selle wiimase tahtmise kohajelt ära. Nii läheb siis, kui testament naise katust on tehtud, ta kõik warandus naise omanduseks. Ei ole aga wiimast tahtmist või ei täida see kõik seaduse nõudeid, siis jagatakse pärandus seaduse järele: naine saab oma kaaswara kõige pealt kätte ja siis pärib weel pärandusest poole, kuna mehe sugulased poole päriwad.

Küsim. 190. Kas saab oma ostetud talukohta Cestimaal eluajal testmijele pojale kinkida või saab wanem poeg seda takistada, kohta omale nõudes? Kui wanem poeg seda takistada ei saa, kas takistab seda siis wanadus? Kas saab ta päritud kohaga jelles asjas niisamuti ümber käia kui oma ostetud kohaga, või on selles asjas mõned teistjuga sed määrused maksmas?

Vastus: Wahe on päritud kohta ja oma ostetud kohta wahel: esimelega ei saa nii juure wabadusega ümber käia kui teisega. Päritud kohta ei saa neile ära kinkida, kellel selle kohta pärimise õigust pole, või jälle kinkimise teel mõnda seaduslikku pärijat ilma või wäiksema osaga jätta. Kui niisugune päritud koht ära kinkitakse, siis on seaduslikkudel pärijatel õigus nõuda, et niisugune kinkituseleping tühjaks tunnistataks. Teistjuga lugu on selle kohaga, mille omanik ise omale on ostnud. Seda võib ta oma eluajal kellele tahes kinkida, kas oma testmijele pojale,

wanemast mööda minnes, wõi sootuts wõõrale. Selle lepingu tegemise juures ei ole ühtegi kindlat wanemusemäära waja, kui aga täisealine olnakse.

Rütm. 191. Minul on jõe ääres kalatiigid. Jões ja tiikides on ühesuguseid kalu. Inimesed warastawad kalu minu tiikidest ja püüawad ka jões. Et wargusele piiri panna, peaksin ma ka jõesst püüdmise ära keelama. Jõe kaldad on suuremalt jaolt teiste isikute omandus, minu maa peal püüawad nad õngedega; aga kas on wastu omaniku keeldu õngitsemine trahwitaw ja kui suur karistus wõib süüdlastele osaks saada?

Wastus: Mis jõe sellesse osasse puutub, kus jõe kaldad Teie omad pole, seal ei wõi Teie midagi parata, sest seal on käsijaks ja keelajaks need, selle omandus jõe kaldad on. Seal aga, kus jõe kaldad Teie omandus on, wõite iga-suguse kalapüüdmise ära keelata, püütagu neid mis wiisil tahes, ka õngega. Jões püüdmise eest on isesugune kalapüüdmise trahw, mitte üle kahelünnewie rubla. Aga nendest tiikidest wiimine, kus Teie kaswatate, on teistjugu trahwi osaline, sest piiratud wetest, mis kaswatuse jaoks määratud, salaja wiimine loetakse seaduse järele warguseks ja trahw määratakse ka siis selle järele: türmi, kolmest kuust hakates, selle järele, misjuguistel tingimistel wargus toime oli pandud.

Rütm. 192. Mulle mõisteti kohtuotsuse järele kellegi käest 21 rubla 60 kop. wälja. Täitmiselehe andsin sissenõudmise tarwis wolniku kätte. Wolinik kirjutas waranduse üles, mida pärast teegi kolmas protsessi teel tema omanduseks palus tunnistada. Sellest tekkis protsess, kus mul lõpuks 27 rubla tunnistajate päewawalkasid tuli maksta. Et wolinik seda ilma minu loata tegi, kas on mul siis wõimalik tema käest neid kulusid tagasi nõuda, mis tema tegewuse tõttu mulle on tehtud?

Wastus: Teie wõtsite täitmiselehe wälja ja andsite wolniku kätte. Et tema Teie eest wõiks toimetada, selleks pidite temale wolikirja andma, nii et tema k u d a g i w i i s ilma Teie loata toimetada ei wõinud ega saanud. Edasi, wolinik kirjutas wõõra waranduse üles. Wõõras andis nõudmise sisse, et warandus tema omanduseks tunnistataks. Ruttuleht tuli esimest korda Teie kätte ja siis alles sai wolinik asjasse astuda. Saite Teie aga kutselehe protsessi üle, kudast wõis siis wolinik ilma Teie loata kohut käima hakata. Sellepärast ei ole Teil ka wolniku wastu mingisuguseid nõudmisi.